

16. 10. 2000

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zúžení společného jmění manželů - judikatura

Úvodem je nutné především konstatovat, že jak společné jmění manželů, tak bezpodílové spoluvlastnictví manželů, jsou klíčové instituty manželského majetkového práva, představující komplex majetkových vztahů manželů

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Františka Duchoně a soudců JUDr. Julie Muránské a JUDr. Pavla Pavlíka v právní věci žalobkyně H. P., zastoupené advokátkou, proti žalovanému M. P., zastoupenému advokátem, o zúžení společného jmění manželů, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2, pod spisovou zn. 21 C 24/99, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. dubna 2000, č.j. 22 Co 90/2000-26, takto:

- I. Dovolání proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. dubna 2000, č.j. 22 Co 90/2000-26, se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 31. srpna 1999, č.. 21 C 24/99, zamítl žalobu, kterou žalobkyně požadovala zúžení společného jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti a žádnému z účastníků náhradu nákladů řízení nepřiznal. Vyšel ze zjištění, že bezpodílové spoluvlastnictví účastníků bylo pravomocně zrušeno rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 12.4.1994, sp. zn. 10 C 30/94, dle tehdy platného § 148a odst. 2 občanského zákoníku (dále jen obč.zák.). Soud prvního stupně dovodil, že poté, co bylo bezpodílové spoluvlastnictví účastníků jako manželů v roce 1994 zrušeno, nemohlo u nich po 1.8.1998 ze zákona vzniknout společné jmění manželů.

K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 10. dubna 2000, č.j. 22 Co 90/2000-26, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé. Zároveň připustil proti svému rozsudku dovolání podle návrhu účastníků řízení, t.j. k posouzení eventuelní totožnosti institutů společného jmění manželů a bezpodílového spoluvlastnictví manželů, když i podle jeho názoru se jedná o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu (§ 239 odst. 1 občanského soudního řádu - dále jen o.s.ř.). Žádnému z účastníků nepřiznal náklady odvolacího řízení. Proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu podala žalobkyně (dále jen dovolatelka) dovolání, ve kterém navrhla zrušení rozsudků soudů obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně. Přípustnost dovolání odůvodnila skutečností, že odvolací soud svým rozhodnutím dovolání připustil, jeho důvodnost pak spatřuje v nesprávném právním posouzení věci. Podle dovolatelky je nutné vycházet ze srovnání právní úpravy regulující majetkové společenství manželů před 1.8.1998 a po tomto datu a z přechodných ustanovení občanského zákoníku. Uvádí, že v případě nové právní úpravy nemůže jít o pouhou změnu názvosloví. Společné jmění manželů je institut sui generis, pouze pro případ manželství, nikoli druhem spoluvlastnictví. Bezpodílové spoluvlastnictví manželů a společné jmění manželů jsou naprosto odlišné instituty, s rozdílnými vlastnostmi a odlišným obsahem. Společné jmění manželů je v našem právním řádu novým institutem, který nahrazuje dosavadní právní úpravu, není tedy kosmetickým zásahem do původní úpravy. Tato nová právní úprava kompletně nahrazuje právní úpravu dosud platnou. Podle dovolatelky společné jmění manželů vzniká mezi všemi manžely, v každém manželství, bez ohledu na to, zda mezi manžely

existovalo BSM nebo bylo zrušeno. Dovojuje, že opačný závěr není možný, protože zákon sám něco takového nestanoví. Co se týká věci samé, má za to, že rozsudek, kterým bylo zrušeno bezpodílové spoluvlastnictví účastníků, je bez účinků k institutu společného jmění manželů, který mezi účastníky vznikl ex lege. Pokud by byl připuštěn opak, vedlo by to k narušení principu právní jistoty, neboť by byly soudnímu rozhodnutí přiznány následky, které účastník s podáním nespojoval. Předmětem tehdejšího řízení byl totiž jiný institut než nově vzniklé společné jmění manželů.

Žalovaný se připojil k obsahu dovolání, rovněž navrhl zrušení rozsudků soudů obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Po zjištění, že dovolání je v přezkoumávané věci podané oprávněnou osobou, t.j. účastnicí řízení, řádně zastoupenou advokátem, jak to vyžaduje ustanovení § 241 odst. 1 o.s.ř., že je podané ve lhůtě určené ustanovením § 240 odst. 1 o.s.ř., splňuje formální i obsahové náležitosti dle ustanovení § 241 odst. 2 o.s.ř., se dovolací soud nejprve zabýval přípustností dovolání, protože dle ustanovení § 236 odst. 1 o.s.ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 1 o.s.ř., protože odvolací soud ve výroku svého potvrzujícího rozsudku vyslovil, že dovolání je přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního právního významu. Dovolání je tedy přípustné pouze v souvislosti s právním posouzením věci, a to otázky, zda se v případě společného jmění manželů a bezpodílového spoluvlastnictví manželů jedná o totožné instituty.

Svým výrokem připustil odvolací soud dovolání jen pro řešení shora uvedené právní otázky, takže dovolatelka může podat dovolání jen z dovolacího důvodu dle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř., t.j. že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dovolací soud je tedy vázán (§ 242 odst. 3 o.s.ř.) jen dovolacím důvodem ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř, který dovolatelka uplatnila, t.j. že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. O nesprávné právní posouzení věci se obecně jedná tehdy, pokud soud ve věci aplikoval jiný právní předpis, než měl správně aplikovat, nebo sice aplikoval správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil.

Úvodem je nutné především konstatovat, že jak společné jmění manželů, tak bezpodílové spoluvlastnictví manželů, jsou klíčové, nikoli však vše zahrnující a vše zastřešující instituty manželského majetkového práva, představující komplex majetkových vztahů manželů. Tzv. velká novela zákona o rodině provedená zákonem číslo 91/1998 Sb., účinným k 1.8.1998, podstatně zasáhla i do manželského majetkového práva, včetně jeho základního institutu. Bezpodílové spoluvlastnictví manželů upravené v občanském zákoníku v rámci věcných práv bylo nahrazeno širším institutem, společným jměním manželů. Ačkoli předmětem nového institutu společného jmění manželů nejsou pouze věci, byl zařazen při novelizaci opět do věcných práv pod marginální rubriku "Spoluvlastnictví a společné jmění". Lze souhlasit s dovolatelkou, že se nejedná pouze o změnu názvu, nýbrž o úplně novou koncepci manželského majetkového práva, když zejména předmět společného jmění manželů je značně rozsáhlý (věci, ostatní majetek, závazky). Nade vší pochybnost však lze konstatovat, že institut společného jmění manželů měl nahradit a také nahradil institut bezpodílového spoluvlastnictví manželů, jak sama připouští i dovolatelka.

Co se tedy týče právní otázky vymezené dovoláním, zda je institut společného jmění manželů totožný s bezpodílovým spoluvlastnictvím manželů, lze uzavřít, že nikoli. Jedná se o dva rozdílné instituty, a to pojmenováním, předmětem (včetně možností jeho modifikací i před uzavřením manželství), rozsahem i obsahem, i zánikem (bezpodílové spoluvlastnictví manželů bylo možné zrušit za trvání manželství rozhodnutím soudu). Pokud však jde o systematické zařazení do občanského zákoníku, volil zákonodárce zřejmě z důvodů použitelnosti stávající judikatury, téměř totožné umístění.

V přezkoumávané věci tedy nelze souhlasit s názorem odvolacího soudu, že novelou z roku 1998 došlo pouze ke změně názvosloví. Avšak jak soud prvního stupně, tak soud odvolací ve svých odůvodněních dospěly k závěru, že bezpodílové spoluvlastnictví manželů bylo nahrazeno společným jměním manželů. Oba soudy také správně učinily závěr, že pokud bylo za trvání jednoho manželství soudem zrušeno bezpodílové spoluvlastnictví manželů jako institut manželského majetkového práva,

nemohlo dojít k jeho transformaci ve společné jmění manželů jako nového institutu manželského majetkového práva. Obecně řečeno, pokud je chápáno bezpodílové spoluvlastnictví manželů jako komplex (systém) vlastnických vztahů manželů a tento byl za trvání manželství zrušen, pak logicky vzato, není možná jeho transformace v institut nově zákonodárcem vytvořený, t.j. ve společné jmění manželů nahrazující bývalé bezpodílové spoluvlastnictví manželů.

Dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti i k vadám vyjmenovaným v § 237 odst. 1 o.s.ř. (tzv.důvodům zmatečnosti), a je-li dovolání přípustné i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Tyto vady nebyly dovolatelem zmíněny a z obsahu spisu nebyly dovolacím soudem zjištěny.

Nejvyšší soud, jako soud dovolací, dospěl k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu je věcně správné. Proto, aniž nařizoval jednání, dovolání zamítl dle ustanovení § 243b odst. 1 o.s.ř.

Výrok o náhradě nákladů dovolacího řízení je odůvodněn ustanovením § 243b odst. 4 věty první o.s.ř., ve spojení s § 224 odst. 1, § 142 odst. 1 věty první a § 151 odst. 1 o.s.ř., když žalobkyně jako dovolatelka neměla v tomto řízení úspěch a u žalovaného se v případě jeho vyjádření nejedná o úkon potřebný k účelnému uplatňování nebo bránění práva, proti účastníku, který ve věci úspěch neměl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)
- [Nepřiznané koalice](#)
- [Společnost s podíly 50:50 - právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost - prokura](#)
- [Jak nastavit smlouvy s dodavateli podle nové právní úpravy kybernetické bezpečnosti?](#)
- [Vada koupené věci - kdy zjištěné nedostatky zakládají kupujícímu práva z vadného plnění a kdy nikoliv?](#)
- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontraktačním právu](#)
- [Reklamace vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)